

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Epopoea Mihai Viteazul (21)

Ing. Angela FAINA

Scurt istoric al Transilvaniei, înainte și după Domnia lui Mihai Viteazul

Transilvania, este o „țară mândră și binecuvântată de Dumnezeu”-cum o caracterizează Bălcescu. „Transilvania, de la începutul timpurilor, este cetatea închisă și tare a românismului”- cum o denumea în „Cartea Robilor”, Cezar Petrescu

Istoria Transilvaniei a fost una frământată. După cucerirea Daciei de către romani a urmat o perioadă de năvăliri barbare, populația romanizată a continuat să supraviețuiască valurilor de migratori, ultimii fiind ungurii, triburi asiatice barbare, care așezându-se în Câmpia Panoniei, la sfârșitul secolului al IX-lea, sub conducerea lui Arpad, au început incursiuni sălbatice spre statele vecine din jur. Nefiind obișnuiți cu o viață sedentară, ei practicau jaful pentru a-și procura cele necesare atacând iute, pe cai, înarmați cu săgeți, populațiile sedentare, pașnice.

„În calea puhoaielor năvălitoare, eram zidul de care se sfărmau triburile nomade, purcese din stepele Asiei să treacă pruncia prin tăiuș de sabie și așezările omenești prin pârjol.”-Cezar Petrescu – „Cartea Unirii”

Ungurii, un popor războinic migrator din Asia, pătrund în Câmpia Panoniei în anul 895. După ce au distrus Imperiul Moraviei câțiva zeci de ani, au prădat și jefuit, au ucis și au incendiat stătuțele europene, franceze, germane, italiene, boemiene, etc. de la acea vreme. Au înfricoșat întreaga Europă prin sălbăticia lor. În aceste condiții, creștinii s-au coalizat pentru extirparea acestui pericol nou intrat în Europa. Armatele creștine au reușit în final să-i învingă pe unguri la Lechfeld, în anul 955, fapt care i-a lăsat fără conducători militari, aceștia fiind exterminați. Această zdrobitoare înfrângere, i-a obligat să renunțe la acele sălbatice raiduri care îngrozeau întreaga civilizație europeană. Astfel, au fost obligați să se sedentarizeze în Câmpia Panoniei.

După anul 966, ungurii s-au orientat pentru acțiuni războinice înspre est, atacând voievodatele românești ale lui Menumorut, Glad și Gelu din Transilvania, pe care în final le-au supus, succesiv, în următorii 100-200 de ani.

Poetul Ioan Alexandru ne descrie în poezia „Amintire”-Volumul „Imnele Transilvaniei”-1978, situația în Ardeal, în acei ani.

Grămezi de humă neamuri de barbari

Mulți fără grai și hoarde fără nume

Dosiți prin smârcuri și pe sub răscruci

Faimă de groază v-a rămas în lume !

Voievodul Gelu
Imagine luată de pe
ro.wikipedia.org

Tot poetul Ioan Alexandru îl descrie pe Voievodul Gelu astfel:

Pe valea Almaşului Gelu

Voievod cu oastea de pe Mezeş dinspre Zalău coboară

Spre răsărit clipeşte săgetat de-amurg.

Gelu Dux Blacorum, unul stă aici în Transilvania de mărturie,

Mărturisind cu sângele între păduri, cerul neclătinat

Din boabele de grâu şi aurul din viţele de vie

Între barbari pe roţi ce se roiau puhoi în jurul osiei

S-o piardă, tu picurai aloia lină din sacrul orient

Şi osia a început să ardă. La focu-ncins din bucuria

Ta, Gelu Dux Blacorum Voievoade, s-au luminat

Puterile din jur şi-n loc de fiare,

S-au făcut noroade

de Ioan Alexandru-„Imnul Voievodului Gelu”-Volumul „Imnele Transilvaniei”- 1978

„Amintirile acelor vremi au rămas în zidurile măcinate de vreme ale cetăţilor, în legendele populare, consemnate în cronici, care pomenesc despre luptele localnicilor băştinaşi cu cetele năvălitoare, evocându-ne figuri eroice ale voievozilor care-i conduceau. Sângele lor curge în sângele românilor de azi. Apoi, peste pământul Transilvaniei s-a lăsat ca un capac de sicriu, mileniul robiei...”- Cezar Petrescu

Formațiuni prestatele între secolele al IX-lea - al XIII-lea pe teritoriul fostei Dacii
Imagine luată de pe ro.wikipedia.org

„În vechea cetate a românismului, acolo unde urmele romane erau mai vii și mai trainic săpate în podurile, în cetățile, în drumurile și în termele romane ale legiunii a XIII-a, Gaemina, poporul urma

să ducă o viață de tristă robie economică și politică, din care peste veacuri, din timp în timp, străbătea zăngănitul lanțurilor scuturate.” - Cezar Petrescu-„Cartea Unirii”

„Leagăn al descălecătorilor, Transilvania a fost de la începutul timpurilor cetatea închisă și tare a românismului. De acolo, din munții înalți ai Făgărașului, a descălecat cel dintâi principe muntean. De-acolo, din cealaltă fortăreață a Carpaților Păduroși, din Maramureș, a descălecat Bogdan Dragoș, cu ceata lui de cneji și oșteni, pe urma zimbrului din stema țării, ca să întemeieze principatul Moldovei.”

În anul 1001, conducătorul ungarilor a devenit Ștefan I, care s-a creștinat și, la rândul său, a creștinat populația păgână. Ungurii au avut la conducere trei secole, dinastia arpadiană, care s-a stins în anul 1301. După aceea, la cârma Ardealului vin conducători și regi străini, europeni, mai ales din Europa de vest.

Începând cu 1350, noii stăpâni ai Ardelului sunt principii europeni, de religie catolică. Începând cu această perioadă, românii numiți „schismatici” suferă împilări și mai grele pe motiv religios, dorindu-se atragerea acestora la religia catolică. Nedreptățile se înmulțesc, iar libertățile și drepturile se vor da cu prioritate celor care își părăsesc confesiunea de rit oriental și adoptă catolicismul roman.

Populația băstinașă își continuă viața pe pământurile transilvane, ocupându-se cu plugăritul, creșterea animalelor, albinăritul, etc. Ea își păstrează tradițiile din strămoși, portul, credința și limba. Cei ce vizitează Transilvania, îi recunosc imediat, asemănându-se întru totul cu dacii de pe Columna lui Traian.

Conducătorii străini ai voievodatului căutau să obțină cât mai mult din munca românului. Viața era grea, dările multe, drepturile inexistente. Asuprirea cruntă nu putea sfârși decât în revolte.

Datorită împilării și exploatării, situația din Transilvania era la 1366 explozivă, iar acest fapt se vede și dintr-un privilegiu regal solemn, emis în 28 iunie 1366 și din alte câteva înscrisuri, în legătură cu acest fapt.

Din privilegiu reiese că regele, sesizat de „toți nobilii” de revoltele din țară, le dă acestora anumite prerogative speciale, „pentru a stârpi și a nimici pe acești potrivnici de români”. Ca urmare, se introduce o procedură de judecată specială prin care cnezii de la sate (proprietarii români de pământ) nu mai puteau fi echivalați nobililor, decât dacă erau întăriți în cnezatele lor de documente de la rege; cei acceptați de rege, nu puteau fi decât catolici. Ceilalți, fără aceste acte, nu mai erau considerați nobili. Vor fi considerați doar juzi sătești, supuși pe moșiile nobililor străini.

Poporul cel mult și obidit, rămânea fără conducerea sa proprie și fără nădejde, pradă asupritorilor.

Versurile poetului Ioan Alexandru sugerează situația grea a țaranului român, lipsit de drepturi, sub o conducere străină:

Pământu-i umed încă de-atâtea suferinți
Și dimineața roua-i sângerie
Săracă țară de iobagi săraci
Și necăjiți și oameni de-omenie

Ioan Alexandru-„Alba Iulia”-volumul „Imnele Transilvaniei”-1978

Imaginea căruțașului român în cartea lui Al.D.Xenopol –„Istoria Românilor din Dacia Traiană”-1900

Cea dintâi revoltă a românilor a pornit la 1387, din Banat, sub conducerea lui Vlad lancul și Vlad Dan, care a fost reprimată în sânge. Începând cu anul 1397, țaranii iobagi sunt obligați să presteze serviciul militar.

Steagul voievodatului
Transilvania pe la anul 1350
Imaginae luată de pe
ro.wikipedia.org

Cirules

sașilor) și unitarienii. Românii erau cu toții ortodocși, adică creștini de rit bizantin și nu erau recunoscuți nici ca națiune, nici ca și confesiune.

„Ei erau doar tolerați: „*usque ad bene placitum principum et regni colarum*” –(în limba latină)- până va ține bunul plac al principilor, românii nefiind considerați cetățeni, deși constituiau majoritatea populației; sau, după unii, cetățeni de mâna a doua, dar acceptați de nevoie, pentru că erau utilizați la muncile agricole cele mai grele, pe pământurile feudalilor unguri. Cu alte cuvinte, termenul de român, sau în documentele latine „valah”, era sinonim cu iobag. Iobag înseamnă țaran șerb sau țaran dependent de nobil, muncitor al gliei, legat de pământ, fără posibilitatea de a pleca și de se deplasa altundeva, de exemplu pe pământul altei feude. Deci, în Principatul Transilvaniei, românii

nu se regăseau nici ca națiune, nici ca și confesiune.”- scrie președintele Academiei Române, prof. dr. Ioan A. Pop.

Ungurii îi socoteau pe români o plebe socială tolerată, îi prigoneau și-i considerau o permanentă primejdie națională.

Preot, popă de sat , imagine din cartea AL. D. Xenopol „Istoria Românilor din Dacia Traiană”-1900.

„Unio Trium Nationum” -le lasă românilor numai dreptul de a fi pălmuiți și spânzurați. Dar cu fiecare revoltă sugrumată, mocnește o alta, viitoare.” -scrie Cezar Petrescu în „Cartea Robilor”.

Anii, curg mai departe în întuneric și suferință, însemnați de-a lungul vremurilor cu amintiri de sânge.

Stăpânii de pământ erau ungurii, sașii și secuii. Românii erau „robii muncii aspre, tăcute.Datoria lor era să muncească, să facă armată și să își dea sângele pentru patrie în războaie, să plătească taxele la timp, să-și dea obolul, să nu meargă la școli, ci să trăiască cum pot, la limita sărăciei. Ei erau robii pământului, un pământ care

era al lor, din bătrâni, dar luat în stăpânire de grofii și nemeșii unguri.”-prof. dr. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române.

Popă de sat

Iancu de Hunedoara cu blazonul familiei Huniade. Imagine luată de pe istorieveche.ro

Iancu de Hunedoara
1406-1456

Pecetea lui Iancu de
Hunedoara

În acea perioadă, pentru Transilvania, amenințarea cea mare era Imperiul Otoman. Istoria ei, ca și cea a Valahiei și Moldovei, a fost legată de lupta creștinilor împotriva semilunei islamice, care se apropia vertiginos de hotarele sale. Marele pericol ce amenința Balcanii și statele europene, vecine, era invazia turcilor. După cucerirea Sofiei și mai apoi supunerea Bulgariei în 1393, turcii ajung să cucerească capitala Imperiului Bizantin, Constantinopole în 1453. Ultimul împărat, Constantin al IX-lea Paleologu este ucis. Turcii ajung ulterior până la porțile Banatului, încercând să pătrundă în Ungaria și Transilvania. Deja cuceriseră mare parte din Balcani, până în Bosnia, fiecare stăruț fiind transformat în pașalâc turcesc. Pericolul invadării Transilvaniei era iminent. Din rândul cnejilor români care se înrolau în armată pentru a apăra frontierele țării, s-au remarcat de-a lungul timpului mulți viteji, destoinici luptători.

Provenind dintr-o familie nobilă de români, a cneazului Costea, menționat în documente încă din anul 1360, și venit din Muntenia, se ridică în acele timpuri, în ținutul Hațegului, un luptător energic și viteaz, bun comandant de oști, care apărea cu fermitate și curaj, hotarele Ardealului. Acesta a fost fiul cneazului român Costea, Iancu de Hunedoara.

Ca și tatăl său, care avea deja o faimă binemeritată în luptele împotriva turcilor, Iancu se remarcă de tânăr, având ocazia să lupte și în armatele regale ale Ungariei, în bătăliile din Balcani și Europa Centrală, unde a făcut minuni de vitejie.

După ce face proba calităților sale de excelent comandant militar și bun organizator, cu o mare experiență în mânăitul armelor, după ce obține victorii stălucite, este numit guvernator al Transilvaniei.

Iancu de Hunedoara (1441-1456) are marele merit de a se fi situat printre primii voievozi și comandanți militari din Europa care, înțelegând rolul deosebit al artileriei pe câmpul de luptă, a acordat o mare atenție înzestrării oastei sale cu tunuri, alcătuind din proprii vasali și din mercenari un nucleu puternic de oaste permanentă.

El a pus la dispoziția țării nu doar geniul său militar, ci și veniturile întinselor sale domenii. Folosirea tot mai masivă a artileriei în campaniile de război, a dus la formarea unui corp de oșteni specializați în mânăuirea, amplasarea, repararea tunurilor și în pregătirea muniției. Odată cu apariția mercenarilor specializați în mânăuirea armelor de foc, pe care Iancu de Hunedoara, asemenea

altor principii și voievozi, i-a inclus permanent în oaste în cadrul structurii interne, se observă schimbări majore.

Era singurul capabil care putea governa Ardealul în acele timpuri grele. După alte glorioase bătălii, el devine eroul creștinătății, numit de papă „atletul lui Hristos”. El este cel care-i va învinge pe turci, în apriga bătălie de la Niș, în Serbia, în 1443. Apoi, în 1446 este numit regent al Ungariei.

Voievodul transilvănean a acordat importanță deosebită necesității ca în fruntea Moldovei și a Țării Românești să se afle domnitori care să-i fie aliați și pe care să se poată sprijini la nevoie. Ca

urmare, l-a înscăunat pe Basarab al II-lea pe tronul Țării Românești, în anul 1442, iar pe cel al Moldovei, în anul 1448, pe Petru al II-lea. Această concepție o va avea și Mihai Viteazul, care și el se va strădui să-și asigure pacea și ajutorul în caz de pericol, prin alianțe cu vecinii.

Blazonul lui Ioan de Corvin în districtul Hunedoara

Corbul a fost dintru început, simbolul familiei românești a Corvineștilor. Simbolurile heraldice: corbii cu inelul de aur în cioc și leii ținând coaroana. În Țara Românească stema țării poartă de asemenea același corb cu inelul în cioc, cu leii față în față, ca pe stema lui Nicolae, fiul lui Mihai Viteazul și apoi a lui Radu Șerban, etc. De-a lungul istoriei Țării Românești stema va fi un corb, sau acvilă, cu crucea în cioc, pe un scut susținut uneori de doi lei afrontați (față în față).

După dificila bătălie de la Belgrad, unde îi învinge pe turci în 1457, și unde obține o victorie stălucită, lăudată în toată Europa, moare de ciumă. La tronul Ungariei, îi va succeda în 1458 fiul său, Matei Corvin, numit în zilele sale

Mathias Corvinus, în timpul domniei căruia, o lungă domnie de 32 de ani, Ungaria va avea cea mai înfloritoare perioadă din toată istoria sa. A fost numit și „înțeleptul”. Numele de Corvin vine de la stema tatălui său, Iancu de Hunedoara, pe care era figurat un corb; „corvus” în latină.

Corvineștii și-au impus influența și în heraldica din acea vreme. În perioada lui Mathias Corvinus, 1458-1490, pe stema Ungariei apare întreg blazonul Corvinilor, cu leii ridicați, afrontați și corbul în poziția centrală. Matei Corvin a ajuns rege al Ungariei, apoi a Croației, iar după multe campanii militare împotriva turcilor, a ajuns și rege al Boemiei în 1469 și duce de Austria, în 1487. Ne mândrim cu Corvineștii. Au fost o dinastie scilicet, admirată și prețuită de întreaga Europă.

Iată că de-a lungul timpurilor, românii ardeleni, au avut un rol hotărâtor în apărarea Transilvaniei împotriva dușmanilor țării, dând personalități de seamă în istoria ei și a statului vecin, Ungaria, apărându-și mereu țara, cu feroare și iscusință de-a lungul timpurilor.

Castelul Corvineștilor numit și al Huniazilor, aparținând lui Iancu de Hunedoara, guvernator, comandant militar și regent al Transilvaniei, care a opus o dârză

rezistență invaziei otomanilor la mijlocul secolului al XV-lea. Fiul său, Matei Corvin a ajuns cel mai mare rege al Ungariei (1458-1490) asigurându-i cea mai înfloritoare perioadă din istoria ei. După moartea sa, ea cade sub stăpânire turcească la 1526. „În zadar poporul românesc dădea ungarilor căpitani cu nume strălucit ca Iancu de Hunedoara și un rege ca Matei Corvin, noblețea armelor era absorbită de stăpânitori. Poporul cel mult, rămânea fără o conducere proprie și fără nădejde, pradă asupritorilor.”- Cezar Petrescu – „Cartea Robilor”

În acele vremuri, între alte metode viclene folosite la care a recurs stăpânirea ungurească, era deznaționalizarea, pentru a reduce cât mai mult ponderea românilor în structura populației. Cele mai perfide mijloace erau furtul de identitate națională prin acordarea de facilități celor ce se declarau unguri, sau celor ce se reconverteau religios, la calvinism sau catolicism, provocând, în final, vrajbă interetnică și o mai facilă dominare a elementului autohton. Promovau de asemenea o vădită ostilitate față de frații valahi din Țara Românească.

-2023 -ANUL IULIU MANIU !

NR. 5(33) MAI 2023

Cetatea Cavalerilor

Era greu, conducătorii politici erau unguri, drepturile românilor erau foarte puține, dar datoriile erau multe. Peste greutatea de a suporta jugul nemeșilor, în curând se va suprapune și birul datorat turcilor.

După bătălia de la Mohács, 1526, cea mai mare parte a Ungariei, tot șesul Panoniei, devenise pașalâc turcesc, sub totală stăpânire și administrație turcească. În urma bătăliei de la Buda, din anul 1541 câștigată de turci, Transilvania, devine din punct de vedere al statutului politic un principat autonom sub suzeranitate otomană. Ardealul devine vasal Porții Otomane, plătea un tribut, care desigur că îngreuna soarta transilvănenilor. Principele era ales de țară, din interior, dar trebuia confirmat de sultanul turc.

Ungaria aproape că a dispărut de pe hartă. O fâșie din partea de nord, din actuala Slovacie, cât a mai rămas din fostul regat maghiar, era sub vasalitate austriacă. Ungaria și-a pierdut libertatea, ea fiind dependentă, sub protecția Coroanei Aulice a Sfântului Imperiu Roman. Împărații imperiului luau și funcția de regi ai Ungariei, pe care o conduceau ca vasală a imperiului. Această vasalitate a Ungariei față de Imperiul Habsburgic va dura multe secole, până în 1867, când Ungaria este cooptată în dualismul Austro-Ungar, ca aliată a Habsburgilor, la conducerea imperiului.

În perioada de după 1541, deși Transilvania este dependentă de turci, viața ei politică internă era liberă, clasa stăpânitoare era formată din localnici, culturile religioase și bisericile funcționau toate fără nici o restricție, însă principele țării trebuia să se îngrijească de tributul anual obligatoriu, ce trebuia dat Porții Otomane. În anii sfârșitului de secol XVI, evoluția tributului a fost relativ moderată, acesta fiind de aproximativ 10.000-15000 de galbeni, mult mai mic, comparativ cu cel plătit de Valahia.

7

Harta Transilvaniei, a Munteniei și a Moldovei în secolul al XVI-lea, cu cetățile fortificate, atacul turcilor asupra Sucevei, cu săgeată verde și al tătarilor cu roșu. Imagine luată de pe materialedeistorie.com

De-a lungul timpului, în istoria Ardealului au existat mai multe forme de conducere statală. Transilvania a fost un voievodat între anii 1002 și 1540. După 1540, ea a devenit principat, condus de principii numiți „palatini” (adică viceregi). Ultimul titlu de voievod al Transilvaniei l-a avut transilvăneanul de origine croată, Ioan Zapolya. În 1540 Ioan II Sigismund Zapolya, fiul lui Ioan

Zapolya, devine principe al Transilvaniei sub regența mamei sale și rege al Ungariei, dar contestat de Ferdinand I din dinastia de Habsburg. A renunțat la titlul regal, în favoarea lui Maximilian, fiul lui Ferdinand I și din 1570 devine principe al Transilvaniei.

8 Stema Transilvaniei suprapusă peste steagul principatului. Maria Tereza oficializează stema printr-un decret. Imagine luată de pe ro.wikipedia.org

Perioada în care Transilvania va avea autonomia sa proprie și în continuare principii, dar supuși uneori turcilor, alții austrieșilor, se va prelungi până la bătălia de sub zidurile Vienei, din anul 1683, când Imperiul Habsburgic în alianță cu alte țări creștine au învins trupele otomane, alungându-le din Câmpia Panoniei. Transilvania devine o provincie austriacă condusă de guvernatori până în anul 1765, când va deveni Mare Principat al Transilvaniei, sub coroana Habsburgică.

Ultima principesă este împărăteasa Maria Tereza, între anii 1740-1765, iar în anul 1765 devine Mare Principesă până la moartea sa, în 1780. În această perioadă, monarhii purtau titlul atât ca împărați ai Imperiului Habsburgic, cât și Mari Principi ai Transilvaniei. Împărații au fost reprezentați în principat de guvernatori, care îl administrau. Ultimul Mare Principe a fost Franz Josef, până în anul 1867.

După 1867 Transilvania face parte din Imperiul dualist, Austro-Ungar, până la eliberarea sa și unirea cu România, din anul 1918. Transilvania a devenit componentă a Imperiului Austro-Ungar, în timpul împăratului Franz Iosof. Sașii sunt reprezentați de cele 7 cetăți, maghiarii de pasărea turul, secuii de soarele și luna poziționate în colțurile de sus. Românii nu erau reprezentați în nici un fel, deși formau majoritatea populației.

Tricolorul roșu galben și albastru apare pe Diploma împăratului Iosif al II-lea (1780-1790), din 21 decembrie 1781, reînnoită de Leopold II și face referire la orașul Timișoara: «roșu» – prima parte – într-un câmp udat cu sângele a nenumărați eroi din secole trecute, «galben» – partea a doua – un scut aurit, și «albastru» – partea de jos a pajurei ! Steagul Tricolor care a fost adoptat pentru Timișoara nu este o surpriză, iar Budapesta, capitala Ungariei, a avut de-a lungul secolelor ca steag, tricolorul românesc: roșu, galben și albastru. În ultimele decenii s-au făcut modificări, cu mențiunea și motivul ungarilor, că prea seamănă cu steagul României.

Amenințarea extinderii stăpânirii turcești în secolul al XVI-lea era deosebit de periculoasă în Transilvania, Valahia și Moldova, datorită apropierii geografice față de zona aflată deja sub ocupație otomană; Banatul, Serbia și șesul Ungariei, la vest; în sud, turcii erau deja instalați pe Dunăre, iar la est, la granița cu Moldova, pe Nistru și la Dunăre în sud, turcii și tătarii nu conteneau să-și întărească dominația.

Va urma